

KAPITTEL 6

Idrætspsykologi med et community psykologisk afsæt

Erfaringer fra et socialt eksperiment i København, Danmark

Knud Ryom & Reinhard Stelter*

Københavns Universitet, Institut for Idræt og Ernæring

Resumé: Det overordnede formål med dette studie var at undersøge, hvordan en handlingsrettet og community psykologisk tilgang påvirkede et socialt udsat boligområde og deltageres opfattelse af sig selv og hinanden (unge drenge, 12–16 år). I den forbindelse blev der samskabt (co-created) et socialt eksperiment over en toårig periode imellem forsker, praktikere og deltagere. En multi-method tilgang blev anvendt for at sikre socialt robust viden. Metoderne omfattede spørgeskemaer, interviews, feltarbejde og observationer. Gennem interventionsperioden blev der rapporteret flere resultater på baggrund af projektet, men vigtigst synes at være den community psykologiske tilgangs betydning for disse resultater. Den valgte tilgang kan anses for at have været det centrale fundament for projektets succes i forhold til at engagere unge drenge på kanten af samfundet i en fælles skabelsesproces. I denne artikel fokuseres på fordelene ved at benytte en community psykologisk tilgang, når man ønsker at arbejde med idrætspsykologi i et socialt udsat boligområde.

Nøgleord. aktionsforskning, community psykologi, samskabelse, socialt eksperiment

Abstract: The overall purpose of this study was to examine how a transformative and community psychological approach could affect a socially challenged neighbourhood and participants' perceptions of involvement (young boys, 12–16 years). A social research experiment lasting 2 years was co-created between researchers, practitioners and participants. A multi-method approach was used to ensure that thorough and socially robust knowledge was produced. Methods used included questionnaires, interviews, fieldwork and observations. Although several notable results emerged throughout the intervention period, the most important results were related to the significance of the overall approach regarding these results. Despite the challenges faced by researchers, when engaging youth at the margins of society in a co-creation process, the approach seemed valuable. Giving the participants the possibility to engage themselves, through empowerment initiatives, seems to be a confounding reason for the success of the project. Hence, this article will focus upon the benefits of using a community psychological approach when working with exercise psychology in a socially deprived community.

Keywords. action research, community psychology, co-creation, social experiment

Korresponderende forfatter: Knud Ryom, Knud Ryom, Institut for Folkesundhed, Sektion for Idræt, Aarhus Universitet, Dalgas Avenue 4, 8000 Aarhus C, Danmark, E-mail: knudryom@ph.au.dk

Sitering av denne artikkelen: Ryom, K. & Stelter, R. (2018). Idrætspsykologi med et community psykologisk afsæt: Erfaringer fra et socialt eksperiment i København, Danmark. I T. Haugen & R. Høigaard (Red), *Trender i idrettspsykologisk forskning i Skandinavia* (Kap. 6, s. 121-143). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. DOI: <https://doi.org/10.23865/inoasp.39.ch6>
Lisens CC-BY 4.0

indledning

Idrætspsykologi, såvel som psykologi i almindelighed, er fagdiscipliner hovedsagligt præget af et individuelt fokus (personen sættes i centrum). Dermed er det i hovedreglen *klienten*, som er omdrejningspunktet, medførende at indsatser, forløb og interventioner tager udgangspunkt i at løse individets udfordringer eller problemer med afsæt i dets opfattelse af verden. Desforuden bygger en række psykologiske teorier og megen forskning på en positivistisk videnskabsforståelse, hvorved sandheder og idealer opstilles som almengyldige (Reason & Bradbury, 2008). Det kan fx påpeges, at moderne psykologiske tilgange, såsom dele af kognitionspsykologien, reelt inspireres af positivistisk videnskabsforståelse, især fordi der har været en tendens til at foretrække kvantitative undersøgelser og videnskabelse frem for andre undersøgestilgange (Berliner, Høffding, & Hakesberg, 2005). Samlet set peger det på psykologien som en forskningstradition præget af et individuelt fokus (Orford, 2008).

Til nogen grad er idrætspsykologien i Skandinavien også præget af et individuelt fokus, hvor fx atlethers *life skills* (planlægning, indre dialog etc.) ofte søges trænet gennem individuelle teknikker (Henriksen, Larsen, Storm, & Ryom, 2014). Med amerikansk inspiration fra Mental Skills Training programmes (MST) (Danish, Taylor, Hodge, & Heke, 2004; Gould & Carson, 2008), har *life skills* således haft en stor indflydelse på sportpsykologien igennem de senere år (Hardcastle, Glassey, Hagger, & Tye, 2015). I modsætning til dette er en holistisk og økologisk bølge vokset frem i bl.a. Danmark og Sverige (Henriksen & Stambulova, 2017), hvor fokus har været på kultur og miljø.

Som forfattere af denne artikel søger vi at supplere med en tilgang, der udvider bredden i den skandinaviske idrætspsykologi, ved at fremlægge et perspektiv, der sætter fokus på fællesskabet som dynamisk faktor til social forandring. Denne artikel tager derfor udgangspunkt i community psykologi¹ (CP), som sætter fokus på personen i konteksten (Orford, 2008), hvorved vi mener at undgå en individualisering af sociale

¹ Omtales også i nogle kredse som samfundpsykologi og i England undertiden som social therapy (Orford, 2008). Det ses som en tilgang associeret med og udsprunget af økologisk psykologi og aktionsforskning (Berliner, Høffding & Hakesberg, 2005).

problemstillinger. I CP søges det at placere dynamikker og fænomener, som traditionelt placeres 'indeni' personen, igennem en forståelse af en helhed af person og omgivelser (Berliner et al., 2005). Derfor lægges der vægt på den eller de livssituationer, en eller flere personer eller *communities* eller fællesskaber befinder sig i, som afgørende for udvikling.

Til trods for at de skandinaviske lande er kendetegnet ved et stærkt velfærdssystem, øges den sociale ulighed (især i Danmark), drevet af stigende indkomstforskelle imellem toppen og bunden af samfundet (Danmarks Statistik, 2015). Den øgede afstand medfører, at samfundets borgere i ringere grad interagerer med hinanden, hvorved det kan risikeres, at medlemmer i samfundet bliver fremmede for hinanden (Putnam, 2000). Samtidig viser undersøgelser, at især børn, unge og voksne med migrationsbaggrund har store vanskeligheder med uddannelse, job og aktiv deltagelse i samfundet (Danmarks Statistik, 2015).

Samfundsmæssige og lokale udfordringer, som de her beskrevne, er særligt interessante i et CP-perspektiv. CP tager udgangspunkt i bæredygtige og inddragende interventioner igennem praktisk arbejde i lokalmiljø og med deltagerne og er inspireret af aktionsforskning. En tilgang som synes at få stigende betydning for at løse bestemte samfundsbetingede udfordringer og mindske den sociale skævhed.

Aktionsforskning

For at forstå CP, er det mest befordrende at starte ved at give læseren en forståelse af aktionsforskning². Målet med CP er nemlig at øge livskvalitet gennem kollaborativ forskning og handlinger, aktionsforskning er således fundamentet for denne type forskning (Orford, 2008).

At definere hvad aktionsforskning indebærer, og hvordan den bedrives, er en kompleks udfordring³, da tilgangen er opstået og sammensat af flere forskellige forskningsretninger (Brydon-Miller, Greenwood, &

2 Aktionsforskning trækker på det deltagende forskningsparadigme (Heron & Reason, 1997), hvilket dog ikke vil blive yderligere beskrevet i denne artikel.

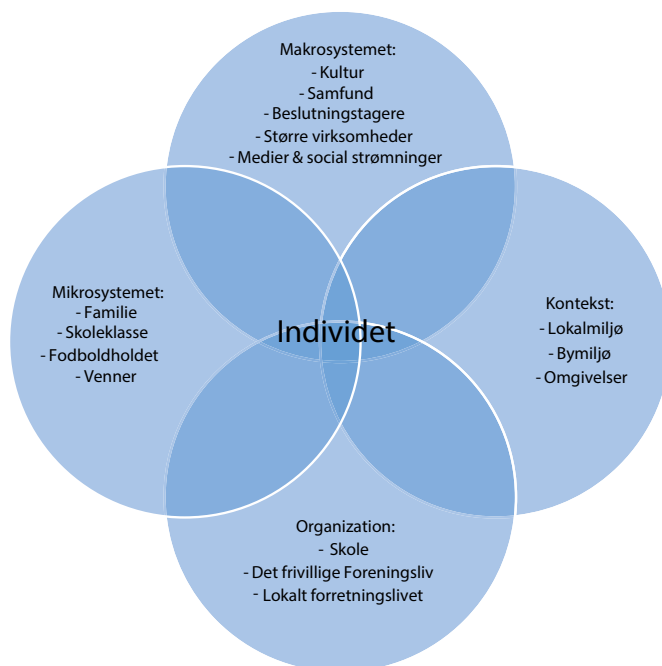
3 En større uddybning af aktionsforskning vil ikke forefindes i denne artikel, da fokus vil blive lagt på CP. For mere uddybende information om aktionsforskning, kan henvises til SAGE Handbook of Action Research.

Maguire, 2003; Duus, Husted, Kildedal, Laursen, & Tofteng, 2014). Som en alment accepteret grundpræmis for denne forskningsretning kan følgende pointeres: Hvis et individ skal forandre sig, er sandsynligheden for dette større, hvis individet oplever (demokratisk) medbestemmelse og gøres ansvarlig i beslutningstagning (Nielsen & Nielsen, 2015). En sådan grundpræmis medfører, at aktionsforskning beskæftiger sig med varig social forandring af en given lokal kontekst igennem fælles handlinger (Reason & Bradbury, 2008). Handling, involvering og refleksion skal dermed forstås som centrale elementer i et handlingsrettet perspektiv, hvor processen støttes op omkring teori (bruges ofte som guidelines) og er indlejret i praksis i samarbejde med andre (Nielsen & Nielsen, 2015). Det handler altså groft sagt om at involvere deltagerne i forskningsprocesser. Gennem forskellige former for samskabelse udvikler deltagere og forsker(e) fælles meninger og viden, der kan løse hverdagens udfordringer i fx et lokalmiljø. Aktions- og handlingsrettet forskning er fundamentet for CP, fordi denne tilgang netop fokuserer på fællesskab, socialt samspil og et emancipatorisk perspektiv.

Community psykologi

Community psykologi (CP) som psykologisk tradition er udviklet med stærk inspiration fra og som en videreudvikling af aktionsforskning indenfor en psykologisk kontekst (Berliner et al., 2005; Orford, 2008). CP tilstræber teoretisk og praktisk at nå ud til de ofte ”oversete” dele af befolkningen såsom marginaliserede, fattige og undertrykte (Berliner et al., 2005). Overordnet er ambitionen at udvikle en psykologisk forståelse på baggrund af de eksisterende sammenhænge, konstrueret af organisationsformer og forståelser/meninger, som gør sig gældende i lokalområde og samfund (Berliner et al., 2005). Vægten lægges på forståelse af helheden af individers livssituation med inspiration fra økologisk psykologi (Bronfenbrenner & Morris, 2006). I CP bliver et fokus på relationen imellem individet og et eller flere miljøer særligt interessant. Denne relation er historisk influeret, det være sig gennem fx de værdier, meninger og handlemuligheder, som kendetegner det pågældende nær- eller lokalmiljø. I CP har lokalmiljøet således stor betydning for det enkelte individs

muligheder og måder at handle på. Kloos og kolleger (2012) fremhæver dette ved at illustrere de mange og sammenvævede økologiske niveauer indenfor CP i figur 1. Hvert enkelt eller flere af disse niveauer kan være analyserammen for et studie, men det centrale er, at alle niveauer skal betragtes som indbyrdes afhængige og derfor må forstås som et hele.



Figur 1. Illustration af de økologiske niveauer for analyse indenfor CP (Kloos et al., 2012, s. 19).

CP fjerner sig dermed fra et ensidigt fokus på individuelt niveau, som megen psykologisk teori og praksis som tidligere beskrevet er kendetegnet ved (Orford, 2008). Mange psykologiske traditioner anser det enkelte individ som centrum for psykologiske indsatser, mens CP ser lokalmiljøet og sociale faktorer som afgørende for psykologiske indsatser (Berliner et al., 2005) (jf. figur 1). Fra et psykologfagligt perspektiv søger CP således at gøre op med den stigende individualisering, som vi ser i samfundet i dag (Bauman, 2003; Beck, 2002; Giddens, 1997), blandt andet præget af en stigende psykologisering og indflydelse fra lægevidenskaben på

samfundet (Berliner et al., 2005; Rose, 2000; Thualagant, 2011). Psykologien har sammen med lægevidenskaben til stadighed opnået stigende betydning i nutidens samfund (Rose, 2000). Denne betydning omtalte Foucault som den diagnostiske-terapeutiske relation, som er præget af det medicinske paradigme med sit fokus på at måle, veje og diagnosticere (Thualagant, 2011). Dette forhold beskrev Foucault med begrebet biomagt, som henviser til, hvordan viden bruges aktivt af beslutningstagerne til (usynlig) magtanvendelse i det moderne menneskes liv. Det er bl.a. dette magtforhold, hvor borgere i stadig højere grad styres igennem usynlig magt, som CP forsøger at modarbejde ved at invitere deltagerne og lokalområdet ind i forskningsprojektet med fokus på empowerment⁴.

Rent formelt bedrives CP ideelt set med følgende forståelse (Orford, 2008):

- a) Problemet ses som resultat af en udviklingsproces – en historisk proces, der påvirkes af den måde, social støtte og magt er udformet og fordelt på,
- b) Analyseniveauet er person-i-kontekst, dvs., at den omfatter diskursive, sociale og materielle livsbetingelser,
- c) Psykologisk indgriben skal placeres så tæt som muligt på de involverede brugeres dagligdag,
- d) Indgriben er snarere forebyggelse og kompetenceopbygning end egentlig behandling,
- e) Indgriben er pro-aktiv, dvs., at man går i dialog med nærmiljøet snarere end at afvente, at skaden er sket,
- f) Indgriben baserer sig på, at den psykologiske fagviden stilles til disposition for alle involverede, og
- g) Der ønskes samarbejde med forskellige faggrupper samt med ikke-professionelle.

Denne forståelse betyder, at community psykologen (forskeren) ofte agerer som supervisor og rådgiver med fokus på aktiv deltagelse i det

4 Empowerment kan forstås på følgende måde: "an intentional, ongoing process centered in the local community, involving mutual respect, critical reflection, caring, and group participation, through which people lacking an equal share of resources gain greater access to and control over those resources" (Kloos et al., 2012, s. 353).

daglige miljø omkring det aktuelle projekt frem for som distanceret ekspert. Forsker(e) igangsætter sammen med deltagerne større sociale processer i et lokalområde ved at skabe ændringer, som i deres grundtanke giver det lokale fællesskab magt til at kontrollere beslutninger, politik og handleplaner, som det selv er involveret i. Kongstan-ken i CP er således, at individer og lokalområdet får mulighed for at udvikle færdigheder, som de selv efterspørger eller oplever at have behov for.

Det centrale omdrejningspunkt er altså personen-i-konteksten, og fra denne synsvinkel er det i konkrete livssammenhænge, hvor problemer og ressourcer reelt findes, også der, hvor praktiske perspektiver udvikles, og ressourcer inddrages. Derfor er community psykologer interesserede i ressourcer i form af måder, hvorpå der konstrueres løsninger, håb og sociale værdier i fællesskab (Berliner et al., 2005).

Et eksempel på CP-forskning: Projekt unge, holdspil og medborgerskab

I det følgende rettes fokus mod et konkret projekt, som forfatterne har været involveret i, og som bygger på en CP-tilgang. Denne introduktion skal give læseren en praktisk forståelse af tilgangen samt danne ramme om den efterfølgende diskussion af CP som mulig inspiration for idrætspsykologi i Skandinavien.

Mange bydele i Danmark har store sociale udfordringer med mandlige unge og deres evne til bl.a. at tage aktivt ansvar for deres egen livssituation. For at skabe nye perspektiver på unges liv tager projektgruppen afsæt i disse unge med henblik på at give dem mulighed for at opnå livskompetencer og gøre dem livsduelige gennem aktiv deltagelse i holdspil, forskellige sociale og faglige læringsaktiviteter samt coaching/mentoring. Dermed er der søgt konstrueret en arena for personlig og social udvikling i lokalmiljøet igennem et fælles tredje⁵.

5 Det fælles tredje refererer til produktet af et fælles forløb imellem forsker og deltagere, som udgør et nyt fælles vi. Det er således en arena, der er skabt i fællesskab mellem interessenter (Duus et al., 2014).

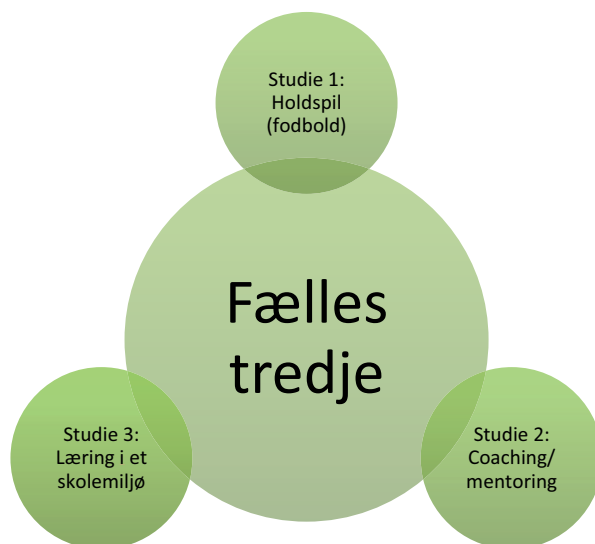
Til forskel fra den gængse individfokuserede psykologiske forskning tages i dette projekt afstand fra top-down-processer. Projektet var rettet imod en deltagerorienteret forståelse, dialog og samskabelse af ny viden og byggede således på et samspil mellem forskere og aktører, hvor fokus var på arbejdet med menneskers livsnære problemer i deres konkrete hverdag (Reason & Bradbury, 2008). Incitamentet bag tilgangen i dette projekt var at udvikle og udbygge empowerment i lokalmiljøet (med udgangspunkt i skolen og frivillige, lokale foreninger) og samtidig skabe rum for, at de enkelte deltagere oplevede at kunne tage vare på eget liv på nye måder (Cargo, 2003).

Med dette afsæt var det projektets formål at udvikle den enkelte deltagers livsduelighed, selvværd og personlige læringsevne (Cefai, 2009) samt at styrke den sociale sammenhængskraft blandt de involverede unge med tanke på på længere sigt at styrke den sociale kapital blandt de involverede og lokalmiljøet (Putnam, 2000). Det samlede forløb ansøede deltagerne til at udvikle nye fortællinger og refleksioner som en væsentlig støtte for dem i formuleringen af et fremadrettet livsprojekt (Berliner et al., 2005).

Design af studiet

Undersøgelsen og det samlede eksperiment⁶ var baseret på tre studier (figur 2), som alle blev afviklet over en 2-årig periode. De tre studier har været bearbejdet i en CP-ramme. På et værdiorienteret grundlag arbejdede forskere mod at udvikle eller øge udsatte gruppers autonomi igennem sociale handlinger (Orford, 2008). Målet var at skabe empowerment og sociale ændringer hos og omkring drengene. I praksis blev teoretisk viden sat i spil til udvikling af guidelines og idéer i en handlingsrettet tilgang, hvor samtlige deltagere har været en del af processen. Viden blev dannet i samspil mellem samtlige aktører, hvor oplevelsen og betydningen af eksperimentet blev vurderet med data fra flere metoder via multi-method-tilgangen (beskrives senere). Tabellen (tabel 1) giver indsigt i rammerne for de enkelte studier.

6 Ifølge Kurt Nielsen (2004) kan aktionsforskning forstås som den "moderne" afløser for eksperimentet i samfundsvidenskaben, dog uden sammenligning med klassiske eksperimenter. Derfor bruges betegnelsen eksperiment i denne artikel.



Figur 2. Illustration af de tre særskilt studier, som samlet dannede et fælles tredje for deltagerne.

Tablet 1. En uddybning af de tre studier i relation til antal deltagere, længde, involverede og metoder.

Studie:	Holdspil/fodbold	Coaching/mentoring	Læring	Partnerskole ⁷
Deltagere	n = 45	n = 80	n = 6 skoleklasser	n = 49
Længde	2 år	2 år	3 x 1 uge over 2 år	2 år
Involverede	Klubleder og trænere fra lokal fodboldklub, elever, lærere, skoleledelse (og forældre)	26 frivillige coaches, elever, lærere, rollemodeller fra lokalmiljøet og skoleledelse	Professionel afvikler, elever og lærere	Elever og lærere
Metoder til monitorering af proces og rapportering	Interviews, observationer, fokusgruppelinterviews og spørgeskemaer	Interviews, observationer og spørgeskemaer	Interviews og observationer	Interviews og spørgeskemaer

Et fælles tredje

I CP arbejdes der ofte med introduktion til aktiviteter, som kan udvikle sig til et fælles tredje for deltagerne. Det fælles tredje er et begreb hentet

⁷ Partnerskolen skal ikke forstås som et studie i sig selv, men som en art kontrolgruppe, som er med i tabellen, for at læseren kan danne sig et overblik over det samlede eksperiment.

fra pædagogikken og hentyder til, at to eller flere mennesker mødes om en aktivitet, som alle involverede har interesse i (Husen, 1996). Ved at introducere en aktivitet, som har deltagerens interesse, opbygges et rum med muligheder, der over tid kan udvikle sig til et fællesskab. Den enkelte er i en sådan aktivitet i stand til at være individ i gruppen og har samtidig et tilhørsforhold, som kan udvikle sig til en fællesskabsfølelse blandt deltagerne (Husen, 1996).

I omtalte projekt med navnet ”Unge, holdspil og medborgerskab” blev der to aktivitetsformer,⁸ fodbold og coaching, introduceret med henblik på at udvikle et fælles tredje. For fodbold gjaldt det, at et fysisk fællesskab kunne være rammen om sådan et fællesskab (Berliner et al., 2005). Imens coaching kunne være et reflekterende dialogisk fællesskab baseret på en ’ligeværdig’ relation imellem coachene og deres unge samtalepartnere (Husen, 1996; Stelter, 2014).

At udvikle et fælles tredje er en central ambition for mange CP-projekter og et vigtigt værktøj i udviklingen af lokalmiljøer. Ved aktivt at arbejde med et nyt fælles tredje forsøgte projektet at frigøre sig fra den ekspertposition eller terapeutiske relation, som kan opstå i fx kvalitativ orienteret forskning (Kvale & Brinkmann, 2009) Aktionsforskerne Ditte Tofteng og Mia Husted (2014) udtrykker det på følgende måde:

”Det fælles tredje er således et forsøg på ikke at efterstræbe lighed i roller og magt, hvilket næppe kan lade sig gøre, men i stedet arbejde med lighed som ’voice’, dvs. lighed som det, at stemmer tæller” (Duus et al., 2014, s. 143).

Deltagere og kontekst

Skolen, som har været omdrejningspunkt for dette studie, er en dansk folkeskole, som ligger i lokalområdet Ydre Nørrebro, København. Ydre Nørrebro er efter danske forhold et spraglet område, karakteriseret af både velhavende, men også flere socioøkonomisk svagt stillede beboere (Hussain, 2014; Schmidt, 2016). I Danmark er socioøkonomisk status

8 Bemærk at den tredje intervention i projektet (jf. figur 2), læringsdelen, ikke blev igangsat som et fælles tredje, hvorfor det ikke beskrives her.

defineret på baggrund af uddannelse, indkomst, bolig og arbejdsstatus. Området omkring Mjølnerparken, hvor hovedparten af deltagerne bor, defineres som et socioøkonomisk svagt lokalområde (Schmidt, 2011). Det er et område med meget socialt boligbyggeri og høj arbejdsløshed, især i Mjølnerparken. De deltagende drenges familiære baggrunde var hovedsageligt arabiske, som tegner sig for halvdelen af den samlede indvandrerbefolkning på Nørrebro (Schmidt, 2011). Nørrebro som lokalområde er kulturelt og demografisk meget blandet og er efter danske forhold meget tæt befolket (Schmidt, 2011). Området er kendt af vidt forskellige grunde: bandekriminalitet, socialt boligbyggeri, anarkister, religiøse fanatikere, højindkomstboliger, kunstnere og iværksættere (Schmidt, 2011; Schmidt, 2016).

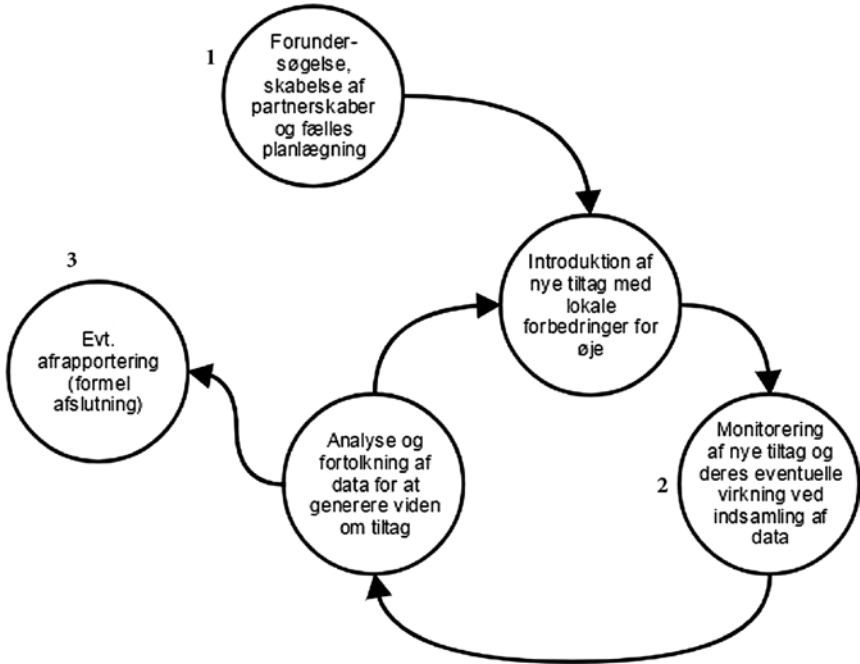
Processen

Den praktiske proces er et essentielt perspektiv for ethvert CP-projekt. I CP arbejdes med levende faser i en dynamisk og kontinuerlig fremgangsmåde; kontinuerlig i den forstand, at processen i princippet aldrig har et fast defineret slutpunkt.⁹ Der igangsættes handlinger, som principielt kan fortsætte i det uendelige (Orford, 2008). På denne måde minder CP om participatory action research (PAR) i dens form (Reason & Bradbury, 2008; Orford, 2008).

Der findes mange forskellige tilgange til proces i CP, og indenfor denne videnskabelige retning findes ingen gylden standard. Fremgangsmåden i projekt unge, holdspil og medborgerskab var inspireret af Bridget Somekhs (2008) arbejde med aktionsforskning indenfor læring. Baggrunden for dette valg var, at både Somekhs og det nærværende projekt tager udgangspunkt i en skole- og læringskontekst.

Figuren (figur 3) illustrerer processen, som overordnet deles i tre faser: 1) Forundersøgelse, 2) Socialt eksperiment og 3) Afrapportering. Bemærk at faserne ikke skal forstås som løsrevne, men dynamiske og sammenvævede.

9 Dette er et filosofisk grundprincip, men i realiteten har projekt unge, holdspil og medborgerskab af videnskabelige årsager været tidsbestemt. Dog fortsætter processen, efter projektteamet har forladt lokalmiljøet.



Figur 3. Illustration af processen i projekt unge, holdspil og medborgerskab.

Fase 1: Forundersøgelsen handler om det arbejde, som gik forud for det egentlige sociale eksperiment. I forbindelse med dette projekt fandt et større feltarbejde sted for at skabe et solidt kendskab til lokalmiljøet og for at få adgang til en for forskerne anden kultur (Thorpe, 2012; Willis, 1993). Til dette blev der lagt vægt på begrebet *thick participation*, som formuleret af den tyske antropolog Gerd Spittler (2001; 2014). Ifølge Spittler (2014) handler *thick participation* om at være i lære i praksis med naturlige samtaler og observationer, levede erfaringer og sansemættet forskning. Dermed søges kulturel viden registreret i forskerens egen krop og først senere eksternaliseret i form af data. Begrebet ligner *thick description* (Geertz, 1973) i kraft af fokus og vægt på detaljer, men søger i højere grad deltagelsen og deling af sociale oplevelser (Ryom, 2017). Efterfølgende blev partnerskaber dannet med relevante aktører i lokalmiljøet, og en fælles planlægning af forløbet blev udført med alle involverede inden opstart af selve eksperimentet (Reason & Bradbury, 2008).

Fase 2: Det sociale eksperiment (Nielsen, 2004) og de enkelte studier (figur 2 og tabel 1) blev herefter igangsat, monitoreret via flerstrengede

metodestrategier, efterfulgt af analyse og fortolkning for at generere ny viden om tiltaget. Herefter gentoges cyklussen med eventuelle tilpasninger af tiltaget på baggrund af ny viden og deltagernes redefinering i en kontinuerlig proces igennem en toårig periode.

Fase 3: Den formelle afslutning af projektet var i form af afrapportering, bl.a. via denne artikel, samt fælles produktion¹⁰ og øvrige videnskabelige publikationer (Ryom, 2017; Ryom, Andersen, & Stelter, 2017; Ryom, Stelter, & Planthrin, 2014).

Metode

I unge, holdspil og medborgerskab blev en multi-method-tilgang benyttet for at sikre en omfattende forståelse af et komplekst projekt, og det som Agergaard (2015) karakteriserede som et vildt problem. En sådan tilgang benyttedes ofte inden for CP, sædvanligvis med udgangspunkt i 'gængse' kvalitative metoder (Berliner et al., 2005). Men CP behøver ikke udelukkende at anses som en kvalitativ disciplin. Derfor var en spørgeskemaundersøgelse en af de anvendte metoder i dette projekt¹¹ (Greenwood & Levin, 2011; Martí, 2016). Rationalet er, at hvis metoden bruges med respekt for værdierne i CP og i overensstemmelse med deltagernes ønsker og behov, kan den give flere nuancer og skabe relevans for andre projektinteresserede målgrupper (fx beslutningstagere m.m.).

Anvendelsen af termen "multi-method" medfører, at metoderne ikke mikses eller integreres, som man fx ser i mixed method-forskning (Brewer & Hunter, 2006). Brugen af flere metoder indenfor multi-method er derimod begrundet i, at enkelte metoder kan supplere hinanden og styrke formodningen om resultaternes relevans (Brewer & Hunter, 2006).

Når man i CP ofte gør brug af en multi-method-tilgang, er det med en ambition om at fremføre et socialt robust billede og dermed fremme troværdigheden af undersøgelsen. Det illustreres fx ved, at de inddragede metoder i unge, holdspil og medborgerskab er valgt med udgangspunkt i at kunne generere righoldig og supplerende data i et komplekst

¹⁰ Se mere på: <http://www.holdspil.ku.dk/forskning/forskningsprojekter/projekt4/>

¹¹ For en argumentation for hvorfor og hvordan, henvises til afhandlingen for projekt unge, holdspil og medborgerskab (Ryom, 2017).

undersøgelingsmiljø. Således har det været relevant at gøre brug af en række metoder som observation, interviews, fokusgrupper og spørgeskemaer.

For at sikre gennemsigtighed og troværdighed arbejdes der bl.a. i CP metodisk med sigte på *stringent og relevant brug af metoder*¹² (Roth & Bradbury, 2008). Denne ambition betyder, at metoderne ikke skal opleves som rigide eller ufleksible for deltagerne. Dermed fokuseres i høj grad på, *hvordan* metoder bliver brugt, så de kommer deltagerne til gode og opleves meningsfyldte. Overordnet skal ønsket om at bruge flere metoder også ses i relation til en ambition om, at den genererede viden skal kunne komme deltagerne til gode (Duus et al., 2014).

Som afsluttende kommentar omkring tilgangen CP og metodebrug heri er det en nødvendighed at påpege, at CP som tilgang ikke skal forstås som ringeagtelse for, hvad der kan karakteriseres som mere traditionelle tilgange. Respekt for og påskønnelse af de forskellige paradigmer og tilgange til forskning er nødvendig at have in mente, når en sådan pluralitet (som CP i realiteten repræsenterer) forsøges udført indenfor forskning (Ospina et al., 2008).

Diskussion

På baggrund af det hidtil præsenterede ønskes det nu at diskutere betydningen af en tilgang som CP indenfor idrætspsykologi. Spørgsmålet er: Hvordan kan denne tilgang give nytte og med hvilke perspektiver. I den forbindelse fremlægges væsentlige erfaringer med tilgangen, der er gjort på baggrund af det præsenterede eksempel. Diskussionen skal komme tættere på, hvilken værdi CP kan tilføre idrætspsykologi.

Det overstående eksempel fra det CP orienterede forskningsprojekt unge, holdspil og medborgerskab tydeliggør, hvordan CP kan bedrives som del af et idrætspsykologisk forløb. Selvom måden at arbejde på

12 Dette er kun et af Roth & Bradburys (2008) validitetskriterier, som samlet dækker over: a) Hvordan giver projektet værdi, skaber det menneskelig trivsel? b) Engagerer projektet deltagerne, og supporterer det deltagelse og partnerskaber? c) Gør undersøgelsen brug af stringente metoder, som er kulturelt relevante? d) Efterlader projektet infrastruktur, som skaber empowerment for deltagerne, som rækker ud over projektet selv? (egen oversættelse). Disse kriterier har ageret guidelines for sikringen af kvaliteten af hele projektet.

adskiller sig fra mere traditionelle tilgange, synes resultaterne fra dette studie at påpege en række nye muligheder.

Med tanke på det nærværende projekt, gør det sig især gældende, hvis målgruppen kan karakteriseres som marginaliseret, og/eller nærmiljøet er ressourcesvagt. I sådanne omgivelser synes CP især at komme til sin ret, da selve tilgangen betyder en bekymring om social retfærdighed, inklusion og deltagelse, værdien af diversitet, samarbejde og ressourcer (Kloos et al., 2012). Dertil bør det dog understreges, at et ensidigt fokus på idrætspsykologiske CP-projekter af denne karakter ikke bør forhindre projekter med andet sigte i udsatte boligområder. Det kunne ligeledes være interessant at se CP-studier udført i fx ressourcestærke miljøer, og hvilken betydning de får her.

Baseret på resultaterne af projekt unge, holdspil og medborgerskab (Ryom, 2017) synes projektet at have gavnet både individuelt og socialt/lokalt. Gennem en bred indvirkning på både individ, grupper og hele miljøet synes CP at have nogle fordele frem for traditionelle psykologiske interventioner med fokus på den enkelte. Ved at tage udgangspunkt i lokalmiljøet kan et projekt komme flere aktører til gode, og med den rette tilgang kan ændringerne blive bæredygtige, dvs. blivende ændringer i lokalområdet, såfremt lokalmiljøet engageres, og der skabes empowerment.

Med udgangspunkt i dette projekt synes det evident, at man ved hjælp af et fælles tredje (in casu: fodbold og coaching/mentoring) kan opbygge arenaer, som kan påvirke, ændre og styrke lokalmiljøer og aktørerne heri. Her synes særligt fysisk aktivitet og coachingpsykologiske interventioner at skabe en synergi, som er baseret på vores erfaringer med holdsport/fodbold og gruppecoaching (Ryom et al., 2017). For målgruppen og involverede aktører var det meningsfuldt, og betydningen af deres direkte involvering i projektet var udtalt.

Foruden at udvikle og styrke lokalområdet synes projektet at bidrage til psykosocial udvikling af samtlige deltagere i projektet (Cefei, 2009; Gledhill, Harwood & Forsdyke, 2017). Herved kan et omfattende socialt projekt få stor betydning for personlig udvikling såsom resiliens/livsduelighed, kropslige kompetencer, motivation og selvopfattelse. Fire faktorer, som psykologisk anses som vigtige i psykosocial udvikling (Gledhill

et al., 2017). Perspektiverne i en CP-tilgang er således mange og med erfaringen fra dette studie opnåelige. Samtidigt må det påpeges, at tilgangen er særdeles krævende for forskeren ift. en mere traditionel tilgang (mere om dette i et senere afsnit om praktiske implikationer som forsker).

Med erfaringerne fra dette projekt kan følgende fremhæves som særlige kendetegn ved anvendelse af CP (Orford, 2008):

- CP placerer mennesker i deres sociale kontekst
- Magt, empowerment og disempowerment er centrale koncepter i CP
- Praksis i CP betyder, at man samarbejder, hovedsageligt med mennesker i miljøet og med grupper, som synes marginaliserede og disempowered
- CP fordrer brugen af forskellige forsknings- og handlingsrettede metoder.

Ved at bringe det sociale i spil bryder CP med den gængse individfokusering i psykologien, som også er fremtrædende indenfor idrætspsykologien. Dette synes at være en essentiel fordel, når forskning og udviklingsarbejde har marginaliserede eller udfordrede grupperinger i samfundet som målgruppe.

Endvidere er magt og empowerment centrale elementer i CP, hvilket tillægger CP en dybde i kraft af, at CP ikke kun skal forstås som praktiske handlinger og lokale ændringer, men også af større samfundsmæssig betydning. Der opereres således både på mikro- og makroniveau i CP, hvorved forskning af denne karakter berører både 1., 2. og 3. persons perspektiv¹³ (Reason & Bradbury, 2008).

Praksis i CP omhandler som sagt involvering og samarbejde med fokus på at styrke marginaliserede mennesker eller grupperinger. Derved orienterer CP sig også mod den såkaldte *modus 2-viden*¹⁴, der kendetegnes

13 Indenfor aktionsforskning søger man aktivt at arbejde med alle tre perspektiver som et kendetegn ved sådanne projekter.

14 Modus 2-viden skal forstås som det modsatte af modus 1 viden, som groft kan karakteriseres som den traditionelle videnskabelige måde at producere viden på, med klar adskillelse mellem forsker og aftager af viden (Duus et al., 2014).

ved at være kontekstorienteret, problemfokuseret og tværfaglig (Duus et al., 2014). Dermed har CP også et anvendelsesorienteret fokus, ved at søge løsninger på menneskers virkelige problemer i deres konkrete hverdag. Dette gør CP til ideel samfundsforskning, som giver mere end 'blot' data til forskerne.

CP som tilgang appellerer til en varieret metodebrug som grundlag for empiriindsamling. Det hænger også sammen med en ofte tværvidenskabelig tilgang. Således kan det påpeges at en af styrkerne ved CP er et fokus på metodiske, demokratiske tilgange (Toulmin, 1996), hvor de metodiske valg i højere grad skal samspille med den aktuelle kontekst end samstemmes med en snæver videnskabelig forståelse. Dette kan på den anden side også fremføres som en svaghed. CP-forskere bør derfor være omhyggelige med at sikre en høj grad af gennemsigtighed i deres forskning.

Således ønsker forfatterne bag denne artikel at understrege, at en CP-tilgang er en unik og innovativ tilgang i det idrætspsykologiske felt, men indeholder samtidig markante implikationer for arbejdet som forsker, som i flere henseende kræver en nyorientering i kraft af CP's værdiorienterede tilgang:

1. *CP er ikke værdifri forskning*, principielt bør det ses som det modsatte, idet det er politisk engageret forskning. CP fokuserer på idéen om det gode liv og et samfund, hvor fx retten til at blive hørt og udvidelsen af retten til ressourcer og livskvalitet er essentiel (Berliner et al., 2005).
2. *CP forsøger at skabe lige adgang til ressourcer, muligheder, rettigheder og fordelingen af magt* som helhed. Dette kan gøres ved at skabe samhørighed, fællesskab eller community-følelse til gavn for deltagerne. Eksemplerne er mange, såsom interessegrupper, ritualer, fester eller i vores tilfælde et fælles tredje omkring fodbold og coaching. Rationalet er at arbejde med en proces, hvor der skabes inkluderende fællesskaber, hvori individer har mulighed for aktiv deltagelse. Det centrale tema er mangfoldighed som et konstruktivt inkluderende fællesskab (Berliner et al., 2005).
3. *Deltagelse anses som et grundelement* for forskning i et CP-perspektiv. Det er i samspillet imellem community, individ og forsker, at

barrierer for og mulighederne i en given udfordring forhandles og præciseres. Endvidere er det også i dette samspil, at beslutningen omkring et evt. forløb tages (Berliner et al., 2005).

Målet for CP-forskeren er at bidrage til empowerment af lokalmiljøer og deltagere igennem etablering af ligeværdig dialog for alle involverede. Denne forståelse bygger på et princip om at arbejde med respekt for menneskelig forskellighed. Det kan være fx alder, handicap eller socio-økonomisk status. Fundamentet for CP rækker derfor ud til hele miljøet og bør forstås deri (Berliner et al., 2005).

Praktiske implikationer i arbejdet som CP-forsker

Community-psykologerne Grant, Nelson og Mitchell (2008) præsenterer fem udfordringer, som er nødvendige at være reflektiv omkring i rollen som CP forsker (egen oversættelse og tilpasning); *opbygning af relation, anerkendelse og deling af magt, tilskyndelse til deltagelse, gennemførelse af forandringer og etablering af troværdige beretninger*. Disse fem udfordringer har også været centrale at bearbejde og overveje i det førnævnte projekt. Til trods for italesættelsen som udfordringer bør de samtidig forstås som potentialet i arbejdet med CP.

Opbygning af relation

Den relation, der opstår i et CP-projekt, er af afgørende betydning for den mulige succes for et handlingsrettet forløb. I denne forbindelse er det vigtigt at fremhæve, at forskeren ofte vil være en outsider, som skal opbygge tillid i et lokalmiljø. Som forsker må man derfor lægge megen vægt på opbygning af relationer til og imellem de involverede. Det er relationerne, som sikrer de gode CP-projekter og samtidig styrker bæredygtigheden i denne forskningsform.

Anerkendelse og deling af magt

Magt er et af de centrale temaer i CP med særligt sigte på at påpege uligheder i samfundet. Forskeren vil som oftest have en relativt stor magt

ift. deltagerne, hvilket kan medføre en mulighed for kontrol af deltager/forløb. Dette aspekt bør forsker(e) og de involverede italesætte og reflektere over. At opgive kontrol og stræbe efter lighed i magt er således en væsentlig udfordring, som kan være kompliceret og udfordrende for forskeren. Som tilfældet var med opbygning af relationer, er det vigtigt i CP, at forskeren er reflekteret over denne magt og måder, hvorpå man kan dele magt.

Tilskyndelse til deltagelse

Deltagelse vil altid variere i et CP-projekt, og det er vigtigt for forskeren at være bevidst om, at forskellige grader af involvering vil kendetegne et projekt. Så til trods for ofte entusiastiske forskere mht. deltagelse fordres det at være reflektiv og bevidst om, at deltagelse ikke forankres i ublu forventninger fra forskerens side. Man bør således søge at forstå deltagernes interesse og ønske om at deltage, imens man søger at gøre deltagelse mulig på varierede måder, så flest mulige kan deltage (fx med varieret metodebrug). Derfor er det også vigtigt at skabe en åben diskussion om deltagernes behov frem for at fremføre egen agenda som forsker. Grant og kollegerne (2008) præsenterede flere barrierer ift. deltagelsen, som er væsentlige at overveje: *tidsforbrug, økonomi, sprogbarriere, intimidering og rovdrift på enkelte deltagere ledende til udbrændthed.*

Gennemførelse af forandringer

Da CP kendetegnes ved handling og dermed et ønske om at skabe forandringer, er det indenfor CP essentielt at forholde sig til og være reflekteret omkring dette. At gennemføre ændringer i et lokalmiljø er ikke nogen simpel opgave, hvilket bør tydeliggøres for alle involverede. Ligeledes vil sådanne forandringer ofte være en langsom proces, hvorfor det er de små succeser, som bør fejres, frem for en forventning om drastiske ændringer. Derfor må det også påpeges, at bæredygtighed er det centrale punkt i denne type af forskning, hvorved et projekt bør kunne leve videre efter eventuel afsluttende forskningsrapportering.

Etablering af troværdige beretninger

Der findes kritiske røster, som fremhæver, at handlingsrettet forskning (og dermed CP), ikke er egentlig forskning, men snarere community-udvikling og praksis. En sådan kritik synes misforstået, da et handlingsrettet perspektiv i praksis er forskning, som leder til community-udvikling. Men for at imødekomme ovennævnte kritik, misforståelsen til trods, er det nødvendigt ikke kun at skele til de potentielle forandringer, men også skabe troværdige beretninger om forskningen. En sådan troværdighed må forstås med udgangspunkt i deltagerne oplevelser, hvorfor validiteten af et sådant forskningsprojekt med fordel kan bindes op på en ambition om at skabe social robust viden (Nielsen & Nielsen, 2015).

Konklusion

I dette kapitel har vi præsenteret potentialet i en handlingsrettet forskningstilgang i form af community psykologi i et idrætspsykologisk projekt i København, Danmark. Denne unikke tilgang gav mulighed for en anden måde at arbejde med psykologi på indenfor fysisk aktivitet og sundhed. Tilgangen hjalp deltagerne til at udvikle fysisk og mentalt sunde liv på egne præmisser og skabte øget deltagelse i og glæde ved fysisk aktivitet og skolegang. Den involverende og medbestemmende tilgang syntes befordrende for deltagerne og fik stor betydning for deres oplevelse af projektet. Dette til trods for at deltagerne i dette studie ofte oplevedes som modborgere i samfundet af det omkringliggende samfund, frem for medborgere. Igennem studiet og tilgangen lykkedes det at skabe social og personlig udvikling samt at arbejde med medborgerskab på måder, der gav mening for deltagerne. På baggrund af erfaringer fra dette studie synes CP at være en spændende og anderledes tilgang indenfor idrætspsykologi, især når målgruppen er marginaliserede eller udsatte grupper.

Tak til

Dybfølt tak til skoleledelse, lærere, pædagoger og elever på skolen for at byde os velkommen og inkludere os i deres fællesskab og hverdag. Tak til

coaches/mentorer, fodboldtrænere, fodboldklubben, kollegaer, fonde og lokalmiljø. Uden jeres åbenhed og deltagelse kunne vi aldrig have gennemført projektet.

Litteraturliste

- Agergaard, S. (2015). Evalueringsforskning. I Thing, L.F., & Ottesen, L.S., *Metoder i idræts- og fysioterapiforskning*. Munksgaard, 2. udgave.
- Bauman, Z. (2003). *Fællesskab*. Hans Reitzels forlag.
- Beck, U. (2002). *Risikosamfundet - På vej imod en ny modernitet*. Hans Reitzels Forlag.
- Berliner, P., Høffding, M.R., & Hakesberg, S. (2005). *At fare vild - sammen. Introduktion til community psykologi*. Pozkal, Polen: Frydenlund.
- Brewer, J. & Hunter, A. (2006). The Multimethod Approach and Its Promise. I Brewer, J. & Hunter, A., *Foundations of Multimethod Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications: 2–16.
- Bronfenbrenner, U. & Morris, P.A. (2006). The Bioecological Model of Human Development (793–828). I: Lerner, R.M. (Ed.) *Handbook of child psychology sixth edition. Vol 1 Theoretical models of human development*. NJ: John Wiley and Sons.
- Brydon-Miller, M., Greenwood, D., & Maguire, P. (2003). Why Action Research? *Action Research*, 1(1): 9–28.
- Cargo, M., Grams, G.D., Ottoson, J.M., Ward, P., & Green, L.W. (2003). Empowerment as fostering positive youth development and citizenship. *American Journal of Health Behavior*, 27(1), S66–S79.
- Danish, S., Taylor, T., Hodge, K., & Heke, I. (2004). Enhancing youth development through sport. *World Leisure Journal*, 46(3): 38–49.
- Danmarks Statistik (2015). *Uligheden i indkomst vokser*. Tilgået d. 4.5.2018: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid=20653>
- Duus, G., Husted, M., Kildedal, K., Laursen, E. & Tofteng, D. (2014). *Aktions Forskning - En Grundbog*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Cefai, C. (2009). *Frem elevens livsduelighed*. Viborg: Dansk Psykologisk Forlag.
- Geertz, C. (1973). *The interpretation of Culture*. New York: Basic Books.
- Giddens, A. (1997). *Modernitet og selvidentitet - Selvet og samfundet under senmoderniteten*. Hans Reitzels Forlag.
- Gledhill, A., Harwood, C., & Forsdyke, D. (2017). Psychosocial factors associated with talent development in football: A systematic review. *Psychology of Sport and Exercise*, 31, 93–112.
- Gould, D. & Carson, S. (2008). Life skills development through sport: Current status and future directions. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 1(1): 58–78.

- Grant, J., Nelson, G., & Mitchell, T. (2008). Negotiating the Challenges of Participatory Action Research: Relationships, Power, Participation, Change and Credibility (589–601). I P. Reason, & H. Bradbury. *The SAGE Handbook of Action Research - Participative Inquiry and Practice*. UK: SAGE.
- Greenwood, D.J. & Levin, M. (2011). *Introduction to Action Research*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Hardcastle, S.J., Glassey, R.S., Hagger, M., & Tye, M. (2015). Exploring the perceived effectiveness of a life skills development program for high-performance athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 16(3), 139–149.
- Henriksen, K., Larsen, C.H., Storm, L.K., & Ryom, K. (2014). Sport psychology interventions with young athletes: The perspective of the sport psychology practitioner. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 8(3), 245–260.
- Heron, J. & Reason, P. (1997). A Participatory Inquiry Paradigm. *Qualitative Inquiry*, 3(3), 274–294.
- Husen, M. (1996). *Det fælles tredje*. from <http://michaelhusen.dk/det-faelles-tredje/>.
- Hussain, M. (2014). Muslims in Copenhagen: Social Cohesion or a Parallel Society? Results from an Empirical Survey 2008–09. *Tidsskrift for Islamforskning*, 8(1), 106–136.
- Kloos, B., Hill, J., Thomas, E., Wandersmann, A., Elias, M.J., & Dalton, J.H. (2012). *Community Psychology. Linking Individuals and Communities*. Wadsworth: Cengage Learning
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *InterView. Introduktion til et håndværk*. Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Martí, J. (2016). Measuring in action research: Four ways of integrating quantitative methods in participatory dynamics. *Action Research*, 14(2), 168–183.
- Nielsen, K.A. (2004). Aktionsforskningens videnskabsteori. I Fuglsang, L. & Olsen, P.B. (red.), *Videnskabsteori i Samfundsvidenskaberne: På tværs af fagkulturer og paradigmer*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag. 2: 517–547.
- Nielsen, B.S. & Nielsen, K.A. (2015). *Aktionsforskning*. Latvia: Hans Reitzels Forlag.
- Ospina, S., Dodge, J., Foldy, E.G., & Hofmann-Pinilla, A. (2008). Taking the Action Turn: Lessons from Bringing Participation. I Reason, P. & Bradbury, H. *SAGE Handbook of Action Research - Participative Inquiry*. UK: SAGE.
- Orford, J. (2008). *Community Psychology. Challenges, Controversies and Emerging Consensus*. West Sussex, England: Wiley.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling Alone - The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Reason, P., & Bradbury, H. (2008). *The SAGE Handbook of Action Research: Participative Inquiry and Practice*. London: SAGE.
- Rose, N. (2000). Government and control. *The British Journal of Criminology*, 40(2), 321–339.

- Roth, G. & Bradbury, H. (2008). Learning History: An Action Research Practice in Support of Actionable Learning (350–365). I P. Reason, & H. Bradbury, *SAGE Handbook of Action Research - Participative Inquiry and Practice*. UK: SAGE.
- Ryom, K., Stelter, R., & Planthrin, L. (2014). Gruppecoaching og inklusion af udsatte drenge i skolen. *KvaN - et tidsskrift for læreruddannelsen og folkeskolen*, 34(100), 78–90.
- Ryom, K., Andersen, M.M., & Stelter, R. (2017). Coaching at-risk youth in a school within a socially challenging environment, *Improving Schools* 20(2), 143–160.
- Ryom, K. (2017). *Unge, holdspil og medborgerskab - Det dårlige selskab? Et lokalt aktionsforskningsprojekt på Ydre Nørrebro*. Ph.D. afhandling.
- Schmidt, G. (2011). 'Grounded' politics: Manifesting Muslim identity as a political factor and localized identity in Copenhagen. *Ethnicities*, 12, 603–622.
- Schmidt, G. (2016). Space, politics and past–present diversities in a Copenhagen neighbourhood. *Identities: Global Studies in Culture and Power*, 23, 51–65.
- Somekh, B. (2008). Action Research. I L.M. Given, *The SAGE Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. SAGE publications.
- Henriksen, K. & Stambulova, N. (2017). Creating optimal environments for talent development: A holistic ecological approach (271–284). I J. Baker, S. Cobley, J. Schorer, & N. Wattie, (red.). *Handbook of Talent Identification and Development in Sport*. Routledge.
- Spittler, G. (2001). Participant observation as thick participation. *Zeitschrift für Ethnologie*, 126, 1–25.
- Spittler, G. (2014). Thick Participation and Beyond. *Sociologus*, 64(2), 207–230.
- Stelter, R. (2014). *A guide to third generation coaching: narrative-collaborative theory and practice*. Dordrecht: Springer Science+Business Media B.V.
- Stelter, R. (2016). *Kunsten at dvæle i dialogen*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Thorpe, H. (2012). The ethnographic (i)nterview in the sports field: towards a postmodern sensibility (51–78). I K.A. Young, & M. Bingley, *Qualitative Research on Sport and Physical Culture*. Emerald.
- Thualagant, N. (2011). Kroppens disciplinering gennem idrætten: Foucault, subjektet og det diskursive (96–117). I L.F. Thing & U. Wagner, *Grundbog i idrætssociologi*. København: Munksgaard.
- Toulmin, S. (1996). Concluding Methodological Reflections - Élitism and democracy among the sciences (203–225). I S.G. Toulmin, *Beyond Theory*. John Benjamins Publishing..
- Willis, P. (1993). *Learning to labour, how working class kids get working class jobs*. Aldershot: Ashgate.

